

کنفرانس صلح خدا در جهان،

به سوی همزیستی و همکاری صلح آمیز سه دین توحیدی

کاتولیکی و دیگر مؤسسات و اتیکان در آن شرکت داشتند.

مسئلاً شرکت وسیع و قابل توجه کاتولیک‌ها عمدتاً به دلیل نقش مثبتی بوده است که پارتولمیوس در بهبود رابطه دو جانبه ایفا کرده است و این به نوبه خود نشان دهنده رابطه نزدیک این دو در حال حاضر است. رابطه‌ای که در طی ده سال اخیر هیچگاه این چنین نزدیک نبود، و همواره پرتنش و آکنده از بدبینی و سوءظن بود. این نکته برای خود اینجانب بعنوان ناظری که این تحولات را در مدنظر داشته، تعجب انگیز بود.

از شخصیت‌های مسلمان، وزیر شیون دینی مراکش، مسئول دیالوگ دینی الازهر، نماینده رئیس سازمان دیانت ترکیه، نماینده ملک حسن، ولیعهد سابق اردن، فرزند شیخ گفتار و مفتی سوریه و عالمی دینی از عربستان که در روز دوم در جلسه حضور یافت - در

کنفرانس صلح خدا در جهان، به سوی همزیستی و همکاری صلح آمیز سه دین توحیدی: یهودیت، مسیحیت و اسلام، با همکاری رییس کمیسیون اروپایی، رومانو پرودی، در مقر این کمیسیون در بروکسل در تاریخ ۲۸ و ۲۹ آذر ماه جاری (۱۹ و ۲۰ دسامبر ۲۰۰۱) برگزار شد.

در این کنفرانس شخصیت‌های دینی و اجتماعی مهمی از جهان مسیحی، اعم از کاتولیک و ارتدوکس و بعضاً پروتستان، و نیز شخصیت‌هایی از جهان یهودی و نیز اسلام شرکت داشتند. با توجه به موقعیت ویژه پارتولمیوس (پاتریارک استانبول) در جهان ارتدوکس، اکثریت شرکت کنندگان پاتریارک‌ها و اساقفه ارتدوکس، اعم از اروپایی، آمریکایی و خاورمیانه‌ای بودند. اگر چه به دلیل همین موقعیت ویژه، مقامات مهمی از کلیسای کاتولیک و مؤسسات

کنفرانس شرکت داشتند. اگر چه افراد دیگری هم، اعم از عالم دینی و غیر آن، در بین مسلمانان به تعدادی کم یافت می‌شدند.

البته تعداد شرکت کنندگان یهودی به مراتب بیش از تعدادی بود که به طور رسمی دعوت شده بودند و اسامی آنها در فهرست میهمانان بود. آنان بعضاً در بحث‌ها به گونه‌ای هدفدار شرکت می‌کردند.

بخش مهمی از وقت کنفرانس به قرائت پیام‌ها گذشت. به جز این، کنفرانس شامل سه نشست کاری بود که در هر یک، یک مسلمان، یک مسیحی و یک یهودی صحبت کرد و مسؤولیت هر یک از این سه جلسه، به نوبت از آن یکی از عالمان این سه دین بود.

اینجانب سخنران مسلمان نشست دوم بودم. عنوان این نشست «مدل‌های تاریخی همزیستی مسالمت آمیز» بود. اهم نکات مطرح شده در سخنرانی چنین بود:

- ما در ارزیابی خود درباره وضعیت موجود از مشکلی «شناخت شناسانه» رنج می‌بریم. به گونه‌ای آگاهانه و یا نا آگاهانه در پی یافتن دلایل دینی برای حوادث و جریانهای اجتماعی و سیاسی و بین‌المللی امروز هستیم. سیوال این است که این همه مسایل در کجا و تا کجا ریشه دینی دارند. همه ما می‌پذیریم که پدران و اجداد ما در عمل متدین‌تر از ما بوده‌اند و دین در گذشته عملاً نیرومندتر از امروزه بوده است. اما هیچگاه در تحلیل گذشته تا بدین حد از عنصر دین کمک نمی‌گیریم. چه شده که امروز چنین می‌کنیم؟ آیا دچار انحرافی ایستمولوژیک نشده‌ایم و

آیا آنچه را که ظاهری دینی دارد، با خود دین اشتباه نگرفته‌ایم؟

- تحلیلی کوتاه از تحولات پس از پایان جنگ سرد، توسعه وسیع ارتباطات و پی آمدهای ناشی از پدیده جهانی شدن و تاثیر و تاثرهای متقابل و اینکه چگونه تحولات بر بستر جدیدی از مفاهیم فرهنگی و قومی و هویتی و دینی می‌بالد و تجلی می‌یابد.

- اشاره‌ای کوتاه به روش خاص رسانه‌ای امروز و اینکه با معیارها و فرهنگ خاص خود می‌کوشد مسایل عمیق و چند بعدی را به گونه‌ای همه فهم و متناسب با ذوق و سلیقه و توقع توده مردم تحلیل کند. حال آنکه با این روش نمی‌توان چنین مسایلی را بررسی کرد.

- عموم جوامع، ادیان و مذاهب مختلف را تحمل کرده در نهایت با آن همزیستی داشته‌اند. اصل بر همزیستی بوده و در آنجا که این اصل وجود ندارد به دلیل احساس تهدید، اعم از داخلی و خارجی، بوده است. اگر چه میزان تعامل فعال و میزان تسامح جوامع مختلف و در دوره‌های مختلف، متفاوت است.

این سخن در مورد جامعه ما هم صحیح است که اجمالاً مطرح می‌شود و دلیل اصلی طرح آن آشنایی بیشتر گوینده است با تاریخ آن. در این جا در خصوص تاریخ قبل از اسلام ایران و تسامح آن در برابر یهودیت، مسیحیت و حتی آیین صائبین و آیین بودا، علیرغم رسمیت آیین زردتشتی، صحبت شد و سپس به چند دینی بودن ایران پس از اسلام. و به عنوان آخرین نکته: تشکر از

اهمیت اسپانیا این کار از سال آینده با جدیت آغاز خواهد شد و اشاره کرد که اتحادیه مجموعه‌ای است از اقلیت‌ها و ما خواهان احترام به اقلیت‌ها هستیم - اشاره تلویحی او به رعایت حقوق اقلیت مسلمان در اروپا بود -

شایان گفتن است برای اولین بار اتحادیه اروپا به چنین ابتکاری دست زده است. مخصوصاً که فضای حاکم بر آن همیشه «تعهد به بیطرفی مطلق به دین» بوده است. پرودی و مسأول اجتماعی اتحادیه در سخنرانی‌هایش به این نکته اشاره داشت و این ناشی از توجه جدی آنها به مسایل دینی است.

همچنین برای اولین بار کلیسای استانبول به چنین اقدامی و با این وسعت، دست یازید. این در حد خود نوعی قدرت‌نمایی این کلیسا و پشتیبان اصلی او، یعنی دولت یونان بود. مقامات مذهبی یونان در این کنفرانس بیش از دیگران بودند. و چنانکه گفته شد این کنفرانس نمایشی زنده بود از بهبود شگرف رابطه دو کلیسای ارتدوکس و کاتولیک و نیز اینکه کلیسای ارتدوکس خواهان حضور بیشتر و مؤثرتری است.

محمد مسجد جامعی*

برگزاری این اجلاس و اینکه صرف برگزاری چنین گردهمایی‌هایی مفید است و آرامش بخش و تبلیغات فراوانی را خشتی می‌کند. اما این کافی نیست. می‌باید تمهیدی اندیشید که طی این جلسات مشکلات به گونه‌ای علمی و متدولوژیک مورد بحث و ارزیابی قرار گیرد و ما پیش از هر زمان دیگری به چنین دریافت‌هایی نیاز داریم.

آخرین سخنران آقای پرودی بود که از این ابتکار بسیار ستایش کرد و گفت صبح امروز در مراسم جشن پول واحد اروپایی شرکت داشتم و بعد از ظهر در کنفرانس گفتگوی دینی صحبت می‌کنم و این بسیار مهم و جالب است. این است الزامات امروز و ما بدان ادامه خواهیم داد.

وی همچنین درباره سیاست اتحادیه برای سال آینده - که مسؤولیت آن با اسپانیا خواهد بود - به تفصیل صحبت کرد و اینکه هدف فعال کردن واقعی رابطه فرهنگی و چند جانبه با جنوب مدیترانه است که البته مشکلاتی در بر خواهد داشت. او گفت: می‌خواهیم ترتیبی دهیم که هزاران دانشجو در شمال و جنوب مدیترانه جابجا شوند و بتوانند از نزدیک با یکدیگر باشند. او تاکید کرد که با توجه به

* سردبیر فصلنامه و مدیرکل هماهنگی‌های امور فرهنگی وزارت امور خارجه.